

ที่ กษ ๑๐๐๒/ว ๐๖๑๐

ถึง กองทุกกอง สำนักทุกสำนัก สำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรทุกสำนักงาน ศูนย์ปฏิบัติการทุกศูนย์ และสำนักงานเกษตรจังหวัดทุกจังหวัด

กรมส่งเสริมการเกษตร ขอส่งสำเนาบทความของนางศุภลักษณ์ กลับน่วม ตำแหน่งนักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ ตำแหน่งเลขที่ ๑๐๒๑ สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร ซึ่งขอประเมินบุคคลเพื่อเลื่อนขั้นแต่งตั้งดำรงตำแหน่งนักวิชาการเกษตรเชี่ยวชาญ (ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศัตรูพืช) กรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน ๓ เรื่อง คือ

๑. การศึกษารูปแบบการส่งเสริมการจัดการศัตรูพืช กรณีศึกษาการจัดการโรครากขาวยางพารา
๒. การจัดทำระบบเฝ้าระวังสถานการณ์การระบาดของศัตรูปลาน้ำจืดในประเทศไทย
๓. การวินิจฉัยศัตรูพืชในแปลงปลูกพืชเศรษฐกิจและแนวทางการวางแผนการจัดการ

มาเพื่อแจ้งเวียนหน่วยงานในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร ก่อนการประเมินบุคคลและผลงานเป็นเวลา ๑๕ วัน โดยนับตั้งแต่วันที่ระบุในหนังสือแจ้งเวียน และหากไม่มีบุคคลใดคัดค้านตามระยะเวลาที่กำหนดจะถือว่าเป็นผลงานที่แท้จริงของผู้ขอรับการประเมิน รายละเอียดตามที่แนบมาพร้อมนี้ จำนวน ๑ ฉบับ

กองการเจ้าหน้าที่

โทร./โทรสาร ๐ ๒๕๗๙ ๙๕๒๐

E-mail : person20@doae.go.th

ผลงานวิจัยเล่ม ๑

การศึกษารูปแบบการส่งเสริมการจัดการศัตรูพืช กรณีศึกษาการจัดการโรครากขาวยางพารา

นางศุภลักษณ์ กลับน่วม และนางสาวจุฬารัตน์ นกสกุล

สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการส่งเสริมการจัดการศัตรูพืช และนำมาจัดทำเป็นรูปแบบการส่งเสริมการจัดการศัตรูพืชที่ครอบคลุมครบทุกด้าน สำหรับให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรใช้เป็นต้นแบบในการจัดทำโครงการจัดการศัตรูพืชต่อไป การศึกษารูปแบบนี้ใช้กรณีศึกษาการจัดการโรครากขาวยางพาราที่ดำเนินการโครงการกับจังหวัดภาคใต้ โดยการรวบรวมผลสำเร็จที่ได้จากการดำเนินการ สำนักรวบรวมความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่และเกษตรกรที่ร่วมดำเนินการ นำมาเปรียบเทียบกับทฤษฎี วิธีการขั้นตอนการส่งเสริมการเกษตร และจัดทำเป็นรูปแบบการส่งเสริมการจัดการศัตรูพืชเป็นต้นแบบ พร้อมผลลัพธ์ของการดำเนินการ ข้อดีข้อเสีย ของการดำเนินการแต่ละกิจกรรม สำหรับศึกษาและประยุกต์ใช้ต่อไป

ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้ ตอนที่ ๑ ผลการดำเนินการโครงการ พบว่า การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์หลักของโครงการและกิจกรรม เจ้าหน้าที่และเกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้เรื่องโรครากขาวยางพาราและการจัดการเพิ่มมากขึ้น มีแนวทางในการจัดการโรคได้ดี ยกเว้นกิจกรรมการพัฒนาการของโรคที่เจ้าหน้าที่เห็นด้วยว่าต้องมีการศึกษา แต่วิธีการดำเนินการที่เลือกใช้ยังไม่สามารถสรุปผลการเรียงลำดับอาการของโรคอย่างต่อเนื่องได้ มีเพียงผลการเรียงลำดับพัฒนาการของโรคจากประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่และเกษตรกร และใช้วางแผนการจัดการ ตอนที่ ๒ การสำรวจความคิดเห็นต่อโครงการและกิจกรรมโครงการ พบว่า ในภาพรวมทั้งโครงการเจ้าหน้าที่มีความพึงพอใจมากต่อกิจกรรมเก็บข้อมูลพื้นฐาน การจัดทำแปลงเรียนรู้ และกิจกรรมการจัดการประชุมราชการ และค่อนข้างพอใจกับกิจกรรมจัดงานรณรงค์ให้ความรู้เกษตรกร และการหาพัฒนาการของโรค สำหรับผลที่ได้รับจากโครงการ พบว่า เจ้าหน้าที่พอใจมากกับกิจกรรมการเก็บข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร ได้พัฒนาความรู้ พัฒนาทักษะการปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีมค่อนข้างพอใจกับการได้พัฒนาความคิด การวางแผนและทักษะการแก้ปัญหา และได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมกิจกรรม ได้แก่ การสำรวจติดตามและเฝ้าระวังสถานการณ์ศัตรูพืช การใช้ชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช การพัฒนาความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่ จัดการศึกษาดูงาน จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการการจัดการศัตรูพืชชนิดต่างๆ สนับสนุนเครื่องมือ/อุปกรณ์ที่จำเป็น สนับสนุนสื่อประชาสัมพันธ์และสื่อความรู้/เทคโนโลยีสนับสนุนการถ่ายทอดสู่เกษตรกร จัดให้มีแปลงสาธิตการควบคุมเนื่องจากการจัดทำแปลงเรียนรู้ และควรนำวิธีการส่งเสริมการจัดการศัตรูพืชนี้ไปใช้ในพืชชนิดอื่นๆ ด้วย สำหรับเกษตรกรที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการจัดแปลงเรียนรู้เห็นด้วยทั้งหมดกับกิจกรรมการ

จัดทำแปลงเรียนรู้ และตอนที่ ๓ การสรุปรูปแบบการส่งเสริมการจัดการศัตรูพืช พบว่า กิจกรรมโครงการการจัดการโรครากขาวยางพาราที่จัดทำไว้นั้นกิจกรรมยังไม่ครบถ้วน หากจะนำไปประยุกต์ใช้วางแผนการส่งเสริมการจัดการศัตรูพืชควรประกอบไปด้วยกิจกรรมต่างๆ เพิ่มเติม ซึ่งได้สรุปรูปแบบการส่งเสริมการจัดการศัตรูพืชที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นต้นแบบ ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ผลลัพธ์ที่ได้ และข้อดีข้อเสียของแต่ละกิจกรรม เพื่อให้ผู้สนใจใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาจัดทำโครงการส่งเสริมการจัดการศัตรูพืชที่เหมาะสมกับสถานการณ์ศัตรูพืช สภาพแวดล้อม และเศรษฐกิจ/สังคมของพื้นที่ จากผลการศึกษานี้ เห็นว่า การจัดทำโครงการส่งเสริมจัดการศัตรูพืชที่ได้ผลดีนั้น ประเด็นสำคัญ คือ เจ้าหน้าที่จะต้องทราบข้อมูลของศัตรูพืชชนิดนั้นอย่างถ่องแท้ เช่น โรคพืช ควรทราบถึงพัฒนาการของโรค/แมลงศัตรูพืชควรทราบถึงวงจรชีวิตและระยะที่เข้าทำลายพืช และการจัดการ ผักกอบรมเจ้าหน้าที่อย่างเดียวย่อมไม่เพียงพอ ควรให้เจ้าหน้าที่จัดทำแปลงเรียนรู้ร่วมกับเกษตรกรควบคู่กับการส่งเสริม นอกจากนี้ การจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าหน้าที่ที่ประสบปัญหาการระบาดของศัตรูพืชชนิดเดียวกันในพื้นที่เป็นสิ่งจำเป็นมาก เพราะจะทำให้เจ้าหน้าที่ได้รับทราบข้อมูลในการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกันไป ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และ/หรือวางแผนป้องกันการเกิดปัญหาที่ครอบคลุมรอบด้านและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เลขทะเบียนวิจัย ๕๙-๐๐๐๑๐๔-๐๒-๐๙

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้น
เป็นความจริงทุกประการ

ลงชื่อ

(นางศุภลักษณ์ กลั่นน่วม)

นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ

ปฏิบัติหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศัตรูพืช

ลงชื่อ

(นางสาวจุฬารัตน์ นกสกุล)

นักวิชาการเกษตรชำนาญการ

ได้ตรวจสอบแล้ว ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าว
ข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ

(นางจิระนุช ชาญณรงค์กุล)

ผู้อำนวยการกองส่งเสริมการอารักขาพืช

และจัดการดินปุ๋ย

(สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร)

ผลงานวิจัยเล่ม ๒

การจัดทำระบบเฝ้าระวังสถานการณ์การระบาดของศัตรูปาล์มน้ำมันภายในประเทศ

นางศุภลักษณ์ กลับน่วม และนายภาณุพงศ์ สิงห์คำ

สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีระบบเฝ้าระวังสถานการณ์การระบาดของศัตรูปาล์มน้ำมันภายในประเทศ นำรูปแบบการเฝ้าระวังที่ใช้กับพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในภาคใต้ ไปปรับใช้กับการติดตามเฝ้าระวังสถานการณ์ศัตรูพืชในพื้นที่อื่น และเก็บเป็นข้อมูลสถิติเพื่อการพยากรณ์และเตือนการระบาด และสร้างความเชื่อมั่นต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลสำรวจเฝ้าระวังศัตรูพืชภายในประเทศที่เป็นระบบสอดคล้องกับมาตรการการเฝ้าระวัง (ISPM No.๖) ระบบเฝ้าระวังระบบเฝ้าระวังสถานการณ์การระบาดของศัตรูปาล์มน้ำมันภายในประเทศ ที่จัดทำขึ้นนี้ มีกรอบแนวคิดหลัก ๓ ประการ คือ หนึ่งจำนวนและจุดที่เก็บข้อมูลเป็นตัวแทนของพืชชนิดนั้นได้จริง สองแบบและวิธีการในการสำรวจเก็บข้อมูลมีมาตรฐานถูกต้องและเกษตรกรสามารถดำเนินการได้ไม่ยุ่งยาก และสามารถนำส่งข้อมูล วิธีการและขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลเชื่อถือได้ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้ ๑) ศึกษา รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวัง ระบบเฝ้าระวัง และการติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช รวมทั้ง ข้อมูลพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันและศัตรูปาล์มน้ำมันของประเทศไทย ๒) กำหนดขอบเขตการสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูปาล์มน้ำมัน จัดทำเป็นแผนที่เพื่อกำหนดตัวอย่างสำรวจ ๓) จัดทำระบบการเฝ้าระวังสถานการณ์ศัตรูปาล์มน้ำมันแบบสำรวจ วิธีการสำรวจ การวิเคราะห์จัดทำรายงานสถานการณ์ และ ๔) สรุปและรายงานผลการจัดระบบเฝ้าระวังสถานการณ์ศัตรูปาล์มน้ำมันในประเทศ

ผลการศึกษา การจัดทำระบบเฝ้าระวังสถานการณ์การระบาดของศัตรูปาล์มน้ำมันภายในประเทศ มีดังนี้ ๑) ผลการกำหนดขอบเขตการสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูปาล์มน้ำมัน พบว่า ได้กำหนดจุดเก็บข้อมูลการเฝ้าระวังโดยใช้ระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศโดยการตีตารางระยะคงที่ (Grid/กริด) ที่ ๑๐ กิโลเมตรบนแผนที่ประเทศไทย ได้ตารางกริดทั้งสิ้นจำนวน ๕,๓๒๑ ช่อง เมื่อนำมาทับกับแผนที่ปลูกปาล์มน้ำมันทั่วประเทศและกำหนดจุดกึ่งกลางของแต่ละกริดให้เป็นจุดพิกัด (x y) เพื่อสำรวจเฝ้าระวังได้จำนวนจุดที่อยู่ในพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน จำนวน ๒,๓๓๕ จุด และผู้ศึกษาได้จัดทำหลักเกณฑ์การคัดเลือกจุดสำรวจเฝ้าระวังให้สอดคล้องกับจำนวนตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% พบว่า ได้จุดสำรวจที่เหมาะสมและเป็นตัวแทนของต้นปาล์มน้ำมันจำนวน ๓๘๑ จุดพร้อมพิกัด ๒) ผลการจัดทำระบบการเฝ้าระวังสถานการณ์ศัตรูปาล์มน้ำมัน พบว่า ได้จัดทำแบบเก็บตัวอย่างขึ้นใหม่โดยปรับปรุงจากแบบเดิมที่กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ยใช้เดิม เพิ่มเติมวิธีการสำรวจเฉพาะของปาล์มน้ำมัน จัดทำรายละเอียดของศัตรูพืชสำคัญที่ต้องเฝ้าระวัง ได้แก่ หนู ตัวงแรมมะพร้าว ตัวงูหลาบ หนอนหัวดำ มะพร้าว หนอนหน้าแมว ทะลายเน่า ทางใบบิด ยอดเน่า การโรเนเตอร์มา และอาการขาดธาตุอาหาร พร้อม

ภาพประกอบ โดยกำหนดให้การจัดเก็บและส่งข้อมูลแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มแรกอยู่ในพื้นที่เสี่ยงมีศัตรูพืช ชนิดดังกล่าวในพื้นที่กำหนดให้สำรวจและส่งข้อมูลทุกสัปดาห์จะเป็นจุดสำรวจในเขตภาคใต้ จำนวน ๓๔๕ จุด และ กลุ่มที่สองพื้นที่เฝ้าระวังเป็นพื้นที่ที่ยังไม่พบการระบาดของศัตรูพืชดังกล่าวกำหนดให้ส่งข้อมูลทุกเดือนเป็นจุดสำรวจในจังหวัดภาคอื่น จำนวน ๓๖ จุด ๓) การจัดส่งข้อมูลและการประมวลผลข้อมูลใช้ระบบรายงานสถานการณ์ และแปลงติดตามศัตรูพืชของกองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย (ระบบปกติ) เพื่อให้จังหวัดไม่สับสน และระบบที่ใช้อยู่เดิมนี้ได้ชี้แจงทำความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่สมำเสมออยู่แล้ว จากผลการศึกษาข้างต้น จะเห็นว่า การจัดทำระบบเฝ้าระวังสถานการณ์ศัตรูพืชน้ำมันภายในประเทศที่จัดทำขึ้นนี้สามารถนำไปปรับใช้กับพืชชนิด อื่นได้ไม่ยุ่งยาก หากกรมส่งเสริมการเกษตรได้จัดทำแผนที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญไว้แล้ว อีกทั้งยังสามารถนำไป บูรณาการกับการนโยบายต่างๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศ.พ.ก.) โดยการพัฒนาเกษตรกรสมาชิกให้เป็นผู้สำรวจ ติดตามและเฝ้าระวังสถานการณ์ศัตรูพืชของพืชที่ผลิตในพื้นที่ของตนหรือพื้นที่แปลงใหญ่ จะทำให้เกษตรกรได้ ทราบสถานการณ์ศัตรูพืช นำไปวางแผนการจัดการศัตรูพืช เพื่อลดความเสี่ยงจากการเข้าทำลายของศัตรูพืช และ หากกำหนดให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนำส่งข้อมูลการติดตามสถานการณ์ข้างต้นตามระบบปกติของกอง ส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ยด้วยจะทำให้กรมส่งเสริมการเกษตรเก็บเป็นข้อมูลสถิติใช้ในการพยากรณ์ และเตือนการระบาดต่อไป

เลขทะเบียนวิจัย ๕๙-๐๐๐๑๐๔-๐๒-๑๐

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้น
เป็นความจริงทุกประการ

ลงชื่อ

(นางศุภลักษณ์ กลั่นน่วม)

นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ
ปฏิบัติหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศัตรูพืช

ลงชื่อ

(นายภาณุพงศ์ สิงห์คำ)

นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ

ได้ตรวจสอบแล้ว ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าว
ข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ

(นางจิระนุช ชานนรงค์กุล)

ผู้อำนวยการกองส่งเสริมการอารักขาพืช
และจัดการดินปุ๋ย
(สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร)